

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Зоя Кирилова Горанова, ДН
Катедра Теория и методика на кинезитерапията
Национална спортна академия „Васил Левски”

ОТНОСНО: конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР”

Единствен кандидат: доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор

Конкурсът е заявен от катедра Кинезитерапия и рехабилитация за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” към професионалното направление 7.4. Обществено здраве, специалност Кинезитерапия.

Конкурсът е обявен в Държавен вестник, брой 26, от 01.04. 2016 г., с. 60-62, за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР ” в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност Кинезитерапия.

1. Биографични данни и кариерно развитие на кандидата

Кандидатката за „Професор” доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор, е родена на 30.04.1967 г. в гр. Костинброд, Софийска област. Завършва: 1985 г. СОУ „Петър Берон“, гр. Костинброд; 1988 г. ЦИПЗК – гр. София, ОКС „Професионален бакалавър“ - рехабилитатор; 1995 г. висше образование ОКС „Бакалавър”, специалност Кинезитерапия – Национална спортна академия „Васил Левски”.

През 2007 г. Висшата атестационна комисия ѝ дава образователната и научната степен „Доктор” (Диплома № 31416/22.05.2007 г.), въз основа на защитена дисертация на тема „Проучване върху възможностите за въздействие на кинезитерапията при болни с диабетна полиневропатия”.

Трудов стаж – 28 години. В периода 1988–95 г. работи като рехабилитатор към III Градска обединена болница – гр. София. Последователно в НСА „Васил Левски”, към катедра Кинезитерапия, а по-късно към катедра Кинезитерапия и рехабилитация, е назначена с конкурс и следващи атестирания за асистент (1995 г.), старши асистент (1998 г.), главен асистент (2001 г.), доцент (Свидетелство за научно звание № 25358/28.01.2009 г., ВАК).

Доц. Д. Любенова е участвала в 7 професионални курса в областта на кинезитерапията, водени от български и чуждестранни висококвалифицирани преподаватели, организирани от реномирани учебни заведения и професионални организации, свързани с физикалните методи на китайската медицина, кардиологична и пулмонална рехабилитация, метода на Бобат, кинезиотейпинг, лимфен дренаж, проприоцептивно нервно-мускулно улесняване.

Области на научни теоретико-приложни интереси: кинезитерапия при нервни и психични болести, кинезитерапия при вътрешни болести, кинезитерапия в гериатрията (ОКС „Бакалавър“, ОКС „Магистър“ по кинезитерапия), неврологична кинезитерапия (ОКС „Магистър“ по кинезитерапия).

От 2012 г. до момента доц. Д. Любенова заема позицията на Заместник Декан на факултет „Кинезитерапия, туризъм и спортна анимация“.

От 2016 г. доц. Д. Любенова е утвърдена за ръководител на катедра „Кинезитерапия и рехабилитация“.

Доц. Д. Любенова е в състава на факултетния съвет на факултет КТСА, ръководител е на Програмния съвет на магистърската програма по кинезитерапия и на магистърската програма по физикална терапия и рехабилитация, както и е Председател на Експертната комисия по признаване на дипломите на чуждестранните граждани към НСА „Васил Левски“.

Член на: Асоциацията на физиотерапевтите в България (АФБ);

Асоциация „Невросонология и мозъчна хемодинамика“;

Организационен комитет на Training and networking projects participated in a project by the EU “Youth in action” programme – Ultrasound technologies – challenge before young doctors;

Национална агенция по оценяване и акредитация към Министерски съвет.

Участва като изпълнител и ръководител на 9 научни и образователни национални, регионални и международни проекти.

Автор и съавтор на 138 научни публикации, у нас и в чужбина. Разпределени както следва: – 1 дисертационен труд и **86** публикации (37 до и 49 след придобиване на научното звание „доцент“) и **51** научни съобщения в **24** национални и **27** международни научни форуми. Публикациите й включват **3** монографии (2 са самостоятелни с общо 4 участия), **17** участия в **5** учебника и учебни ръководства, **65** статии в научни списания и сборници - **45** в български и **20** - в чуждестранни издания. Тя е самостоятелен или първи автор на **38** (56.5%) от публикациите.

Ползва руски и английски език.

Притежава отлична компютърна грамотност.

Налице е специализиран професионален, научен и педагогически статус на доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор. Тя притежава солидна научна и авторитетна биография, която е представена прецизно и коректно, за да се формира убеждението за категоричност на тази кандидатура.

От професионалната биография и приложените документи, както и материали, заверени съгласно Правилника за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности на НСА „Васил Левски“, разработен в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България оценявам, че доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор, отговаря на изискванията за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“.

2. Обща характеристика на предоставените материали

Кандидатката доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор, участва в конкурса с материали от публикации и дейности както следват:

- Научни публикации (в табличен вид)*;

<i>Публикации</i>	<i>Самостоя- телен автор</i>	<i>1-ви автор</i>	<i>2-ри и последващ автор</i>	<i>Общо</i>
Самостоятелни книги	3	-	-	3 (3,5%)
➤ до научното звание доцент	2	-	-	2
➤ след доцентурата	1	-	-	1
Участия в монографии, учебници и учебно-методични пособия	15	2	1	18 (21, 1%)
➤ до научното звание доцент	1	-	-	1
➤ след доцентурата	14	2	1	17
Статии в научни списания у нас	7	8	15	30 (34,8%)
➤ до научното звание доцент	2	7	11	20
във връзка с дисертационния труд за н. обр. ст. „доктор“	1	2	2	5
извън него	1	5	9	15
➤ след доцентурата	5	1	4	10
Статии в научни сборници	2	1	9	12 (13,8%)
➤ до научното звание доцент	-	1	7	8
➤ след доцентурата	2	-	2	4
Научни обзори	2	1	-	3 (3,5%)
➤ до научното звание доцент	1	-	-	1
➤ след доцентурата	1	1	-	2

Публикации в чужбина	3	4	13	20 (23,3%)
➤ до научното звание доцент	-	3	2	5
➤ след доцентурата	3	1	11	15
ОБЩО	32(37,7%)	16(18,8%)	38(43,5%)	86
➤ до научното звание доцент	6	11	20	37
➤ след доцентурата	26	5	18	49
%	(56,5 %)		(43,5 %)	

*Всичко подробно е изложено в списък към материалите

- Участия в научни конференции и конгреси - **27**;
- Участия в научни семинари - **7**;
- Участие в образователни проекти - **4**;
- Участие в научно-изследователски проекти - **5**;
- Автор или съавтор на учебни програми - **14**;
- Титуляр на учебна дисциплина - **11**;
- Ръководство на дипломанти – **16** (успешно защитили);
- Ръководство на докторанти – **4** (успешно защитили);

3. Отклик на научните публикации на кандидатката в научната литература (известни цитирания)

Открити са 35 цитирания на 12 от научните трудове (28 от които са чисти цитати) – 31 в български и 4 – в чуждестранни източници („*Macedonian Journal of Medical Sciences*” и „*Medicus*”).

4. Учебно-преподавателска дейност

Кандидатката за „Професор” е доцент в НСА „Васил Левски“ към катедра „Кинезитерапия и рехабилитация” по дисциплините (лекции и упражнения):

- ОКС „Бакалавър”: Кинезитерапия при нервни и психични болести; Кинезитерапия в гериатрията; Кинезитерапия при вътрешни болести; Учебно-клинична практика; Държавен стаж.
- ОКС „Магистър” - *специалност Кинезитерапия*: Съвременни методи за изследване в неврологията и психиатрията; Специални методи за функционално изследване и оценка в неврологията и психиатрията; Специализирани методики на кинезитерапия в неврологията, неврохирургията и психиатрията; Специални методи за функционално изследване и оценка в кардиологията и пневмологията; Специализирани методики на кинезитерапия в кардиологията, кардиохирургията и пневмологията.
- ОКС „Магистър” – *двугодишна магистърска програма „Физикална терапия и рехабилитация”*: Кинезитерапия при нервни и психични болести; Кинезитерапия в гериатрията; Кинезитерапия при вътрешни

болести; Съвременни методи за изследване в неврологията и психиатрията; Специални методи за функционално изследване и оценка в неврологията и психиатрията; Специализирани методики на кинезитерапия в неврологията, неврохирургията и психиатрията; Специални методи за функционално изследване и оценка в кардиологията и пневмологията; Специализирани методики на кинезитерапия в кардиологията, кардиохирургията и пневмологията.

- ОНС „Доктор” – избираеми модули по кинезитерапия: Двигателна активност и спорт при сърдечносъдови и белодробни заболявания; Хранене, двигателна активност и спорт при затлъстяване и захарен диабет; Съвременни специализирани методики на кинезитерапия в областта на неврологията.

Участва в изработването на учебните планове в ОКС „Бакалавър”, ОКС „Магистър” и ОНС „Доктор“ по специалност Кинезитерапия. Самостоятелно е съставила редица учебни програми (16) по дисциплините, които преподава, и е водещ лектор.

Аудиторната заетост на кандидатката за периода 2014–2015 г. възлиза на над 921 академични часа (от тях 374 ак.ч. лекции и упражнения – ОКС „Бакалавър” и „Магистър”), а допълнителната (извънаудиторна) заетост е над 547 часа.

През периода 2011-2015 г. доц. Д. Любенова е водила лекционен курс в ОКС „Бакалавър“ на специалност Кинезитерапия, факултет „Обществено здраве и здравни грижи“ към Русенския университет „Ангел Кънчев“, на следните дисциплини: Кинезитерапия при вътрешни болести (60 ак.ч.); Кинезитерапия при нервни и психични болести – първа част (30 ак.ч.); Кинезитерапия при нервни и психични болести – втора част (30 ак.ч.).

Била е научен ръководител на 16 студенти (ОКС „Бакалавър” и „Магистър”) за изработване на дипломна работа и на 4-ма докторанти за подготовката на дисертационен труд за ОНС „Доктор”, всички те са приключили и защитили успешно.

Рецензент е на 1 монография, 10 научни статии, както и на 3 дисертационни труда за присъждане на ОНС „Доктор” (2011, 2012) и 1 хабилитация – академична длъжност „Доцент“. Участвала е в Научно жури на ОНС „Доктор“ с 2 становища (2014). Била е председател (3) и член на 6 Научни журита (2011, 2012, 2014).

Кандидатката за професор доц. Даниела Любенова, доктор, е напълно изграден преподавател и научен работник в областта на теорията и практиката на кинезитерапията и в частност на кинезитерапията при нервни и психични заболявания, кинезитерапия при вътрешни заболявания, кинезитерапия в гериатрията. Прилага иновационни специализирани

методики в обучението на студентите по кинезитерапия (ОКС „Бакалавър” и „Магистър”).

3. Научна дейност. Приноси

В прецизно съставен списък са представени за рецензиране по теоретични, научно-приложни и практически аспекти общо **50** публикации. От тях – 1 автореферат на дисертационния труд за ОНС „Доктор”, който е рецензиран и отпада от списъка. Общо за рецензиране са 49 публикации.

В тази връзка обект на рецензиране са: автор на 1 книга; 14 самостоятелни и 3 в съавторство – монографии, учебници и учебно-методични пособия; 10 научни статии (5 самостоятелни и 5 в съавторство), публикувани в наши научни издания; 15 научни статии (3 самостоятелни и 12 в съавторство, публикувани в чужбина; 4 статии в научни сборници (2 самостоятелни и 2 в съавторство); 2 научни обзора (1 самостоятелен и 1 в съавторство). Те включват теоретични, научно-приложни и практически изследвания в предметната област на: неврологията (неврореабилитацията, мозъчно-съдовите заболявания, диабетната полиневропатия и друга патология); вътрешните болести (хронична обструктивна белодробна болест, захарен диабет и други); учебно-методични публикации по кинезитерапия.

В **заключение** може да се обобщи, че от всичките 49 публикации за рецензиране 26 са самостоятелни и 23 са в колектив, от тях на 5 е първи автор.

В списъка са включени научните изследвания, които са представени на национални научни конференции и конгреси (11 бр.) и на международни научни конференции и конгреси (19 бр.). Те не подлежат на рецензиране, но подкрепят убедително обемистата научна дейност и приносите на кандидатката.

В синтезиран вид могат да се обособят основните приноси на научните трудове в отделни тематични направления:

Първо. Приноси в областта на кинезитерпия при нервни и психични болести.

Тази област е с акцент на публикациите. Това показва, че кандидатката има изявени теоретични, научни и изследователски интереси, което е доказателство за прилагане на научния подход в преподавателската и клиничната практика. Важна част в това направление е изработването на учебни планове и програми за специалност кинезитерапия както за задължителните, така и за свободно избираемите дисциплини в ОКС „Бакалавър” и „Магистър”, както и в ОНС „Доктор“.

Към това направление приносите могат да се систематизират, както следва:

→ Неврорехабилитация – 6 публикации

Изследванията на кандидатката в тази област на медицината имат важно научно и научно-практическо значение за съвременната неврорехабилитация. Тя е изработила и внедрила кинезитерапевтични методики, които са част от съвременната неврорехабилитация. Съавтор е на първия учебник издаден у нас по неврорехабилитация. Всички акценти в него са базирани на теорията за невропластичността. [II.2; III.2; IV.14; V.1, 2]

Под редакцията на кандидатката е издаден учебник по кинезитерапия при нервни и психични болести. Акцентът в него е върху функционалната оценка на състоянието на болните с неврологични нарушения и съвременните насоки за цялостния алгоритъм на кинезитерапията при лечението на болни с нервни и психични заболявания, както и за специализираните методики на физикална терапия – проприоцептивно нервно-мускулно улесняване, методика на Бобат. [II.3]

Приносите са с теоретичен и научно-приложен характер.

→ Кинезитерапия при съдови увреди на мозъка – 17 публикации

Тези изследвания са представени в №№ II.3.5; III.2, 3.1, 3.2; IV.4, 6, 8, 10, 12; V.1, 2, 5, 6, 8, 10, 12, 13.

Кандидатката е автор на първата монография за възстановяването на горния крайник след мозъчен инсулт. Ролята на кинезитерапията е съществена при тази патология и повлияването ѝ чрез съвременни терапевтични стратегии. Представена е и собствена програма за рехабилитация в домашни условия.

В монографията „Хемипаретична походка след мозъчен инсулт. Съвременни методи на изследване и неврорехабилитация“ са отразени най-новите достижения на кинезитерапията във възстановяването на хемипаретичната походка.

Изработена е и е внедрена в практиката кинезитерапевтична програма при болни с мозъчен инсулт в острия период. Изследванията доказват, че е необходим целенасочен кинезитерапевтичен подход.

Други изследвания показват, че пациенти с мозъчен инсулт в подострия период се повлияват благоприятно от включването на фитнес в кинезитерапевтичния комплекс.

За първи път у нас е изработена и е внедрена в практиката кинезитерапевтична програма при болни с мозъчен инсулт в хроничния период след 6-я месец. За първи път се внедрява и изследва огледалната терапия със специално конструиран уред за засегнатите крайници.

Приносите са с теоретичен, научно-приложен и приложен характер.

→ Кинезитерапия при диабетна полиневропатия – 3 публикации

Тези изследвания са представени в №№ II.3.12; V. 14, 15.

Не може да не се отбележи научното творчество на кандидатката преди хабилитацията за доцент. Голяма част от научните ѝ изследвания са свързани с диабетната полиневропатия. Приносите ѝ са изключителни. Те са уникални за кинезитерапевтичната практика у нас както за лечението на този контингент, така и за обучението на студентите.

В представените материали се обсъждат теоретични насоки за кинезитерапията при тази патология. Освен това са изследвани и практическите аспекти на физикалната терапия – ортостатичната реактивност и специални уреди за преодоляване на симптомите.

Приносите са с теоретичен и приложен характер.

→ Кинезитерапия при други неврологични заболявания – 14 публикации

Тези изследвания са представени в №№ II.3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11; IV.1, 2, 5, 9; V.3, 4, 9, 11.

Научните приноси в това направление са свързани със съвременните теоретични обосновки [II.3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11], както и експериментирането на възможностите на кинезитерапията за повлияване на болни с екстрапирамидни, периферно-нервни и гръбначно-мозъчни заболявания.

В съвместни проучвания с други автори се доказва съществената роля на системната кинезитерапия при болни с Паркинсонова болест за преодоляване на симптомите [IV.5, 9; V. 4, 11].

Кандидатката е изследвала ролята на хидротерапията и фитбола при болни с дискова болест. Доказва се, че тази кинезитерапевтична програма е по-ефективна от рутинната за преодоляването на двигателния дефицит [IV 2; V. 9].

Анализирани са възможностите на проприоцептивното нервно-мускулно улесняване за възстановяване на двигателните и сетивните възприятия и ежедневните дейности при болни с цервико-брахиален плексит [IV 3, 9].

Изследван е ефектът на специализирана кинезитерапия за повишаване на функционалните възможности и качеството на живот при болестта на Фридрайх. За първи път у нас е публикуван специализиран въпросник за отчитане качеството на живот при тези болни [IV 1].

Експериментирана е ранна следоперативна кинезитерапия за конкретния неврологичен дефицит при болни с гръбначно-мозъчни травми и спинални заболявания [V. 3].

Приносите са с теоретичен, научно-приложен и приложен характер.

Второ. Приноси в областта на вътрешните болести

Тези изследвания са представени в №№ II. 1; IV. 7, 13, 15, 16.

Проучванията в тази област имат съществено теоретично [II. 1] и научно-практическо значение по отношение на ролята на кинезитерапията при пулмонални [IV. 13, 16], обменни [IV. 7], бъбречни [IV. 15] заболявания.

За първи път у нас съвместно с други автори е проведено лонгитудинално изследване, в рамките на 1 година, за въздействието на кинезитерапията върху функционалното и физическото състояние при болни с различна тежест на хроничната обструктивна белодробна болест. Използвани са съвременни тестове за регистриране качеството на живот на изследваните пациенти.

Проведено е специфично изследване със средствата на кинезитерапията за лечение на целулитите.

Проучванията на кандидатката в нефрологията доказват потенциалния ефект на кинезитерапията в комплексното балнеологично лечение върху психосоматичното състояние на пациенти с нефролитиаза.

Приносите са с теоретичен, научно-приложен и приложен характер.

Трето. Приноси в областта на гериатрията

Изследователската дейност е представена с 1 публикация [V. 7].

За първи път у нас под ръководството на кандидатката е изследвано влиянието на компютърните видеоигри, с включени двигателни задачи върху динамичния постурален контрол, конгитивните и функционалните възможности при институционализирани възрастни и стари хора.

Приносът е с научно-приложен и приложен характер.

Четвърто. Приноси в учебно-образователната практика

В тази област научните трудове са учебници и ръководства, в които са описани средствата и методите на кинезитерапията при пулмоналната рехабилитация [II. 1], неврорехабилитацията [II. 2] и нервните и психичните болести [II. 3]. Тези научни трудове обогатяват методологията на кинезитерапията както в теорията, така и в практиката. Това е принос за подобряване на качеството на подготовка на специалистите по кинезитерапия.

Доц. Д. Любенова има безапелационни приноси в създаването на научни и учебни дисциплини в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ – специалност „Кинезитерапия“ и специалност „Физикална терапия и рехабилитация“, както следва: 3 задължителни учебни програми – Кинезитерапия при нервни и психични болести, Кинезитерапия при вътрешни болести, Кинезитерапия в гериатрията; 2 нови специализации – Кинезитерапия в неврологията и психиатрията, Кинезитерапия в кардиологията и пневмологията; 5 нови направления – Съвременни методи за изследване в неврологията и психиатрията,

Специализирани методи за функционално изследване и оценка в неврологията и психиатрията, Специализирани методики на кинезитерапия в неврологията, неврохирургията и психиатрията, Специализирани методи за функционално изследване и оценка в кардиологията и пневмологията, Специализирани методики на кинезитерапия в кардиологията, кардиохирургията и пневмологията. Освен това създава 3 избираеми дисциплини в ОНС „Доктор“.

Кандидатката участва в създаването и внедряването на 7 нови метода по неврорехабилитация, което е иновационно за България.

Посочените приноси са важни за развитието на кинезитерапията като научна мултидисциплинарна специалност. Иновационните разработки доказват професионалните качества на доц. Д. Любенова както в теоретико-научното и педагогическото направление на кинезитерапията, така и в практическото прилагане на кинезитерапевтичните основни и специализирани методики.

Кандидатката има участия в 9 международни, национални и институционални научни и образователни програми и проекти. Най-значимите са: THENAPA II (Втора тематична мрежа по адаптирана физическа активност) – 2005; SOCRATES/ERASMUS – 2001; YOUTH IN ACTION PROGRAMME – 2013; ПАЛАДИН (проект на програма “Grundtvig” на европейската комисия) - 2010. Всичките те са с особено национално значение.

Доц. Даниела Любенова е изнасяла лекции на редица форуми и към други български университети. Това се отчита за принос както за самата нея, като специалист от висок ранг, така и за рейтинга на Национална спортна академия.

Кандидатката е участвала в организирането на 7 научни форуми. Това също е доказателство за нейните компетенции в областта на физикалната терапия.

4. Други умения и компетенции

Кандидатката притежава отлични организационни умения, придобити по време на организиране и провеждане на учебния и изследователския процес.

Работи добре в екип. Има добри комуникационни умения, придобити по време на 21 годишния преподавателски стаж.

Притежава лидерски умения, придобити като курсов ръководител, отговорник по научната дейност в катедра „Кинезитерапия и рехабилитация, ръководител на магистърска програма по кинезитерапия, както и като Заместник Декан.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор, участваща в конкурса за академичната длъжност „Професор”:

1. Притежава необходимата професионално-педагогическа и научна подготовка в областта на „Кинезитерапията” – доказана в преподавателската и научно-изследователската ѝ дейност във и извън НСА „Васил Левски”.
2. В цялостната ѝ научна продукция обективно са прилагани иновационни подходи и методи (теоретични и научно-приложни) и са изведени приноси. Те са предпоставка за оптимизиране развитието на кинезитерапия при нервни и психични болести, кинезитерапия при вътрешни болести и кинезитерапия в гериатрията, като учебни и научно-изследователски дисциплини.
3. В процеса на подготовката на студенти в ОКС „Бакалавър” и „Магистър”, както и в ОНС „Доктор“, е постигнала научно достойствие и приложимост на своята продукция.
4. Като преподавател и научен работник доц. Даниела Любенова, се ползва с уважение на ръководител и професионалист в специалност „Кинезитерапия” на НСА „Васил Левски”.

Цялостната документация, свързана с конкурса, е в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото прилагане и на Правилника на НСА „Васил Левски” за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

Въз основа на гореизложеното, приносите и на личните ми положителни впечатления в продължение на над двадесет години имам аргументирано основание и убеденост да предложа на Научното жури за провеждане на конкурса за академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност Кинезитерапия към катедра Кинезитерапия и рехабилитация на НСА да присъди на доц. ДАНИЕЛА ТОДОРОВА ЛЮБЕНОВА, доктор, академичната длъжност „ПРОФЕСОР”.

Давам своя положителен вот „ДА” в процеса на гласуването.

София, 13.07.2016 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

ПРОФ. ЗОЯ ГОРАНОВА, ДН